

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

«___» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ ТА ДЕФЕКТОЛОГІЇ

для студентів

спеціальності

012 Дошкільна освіта

освітньо-професійної програми

Дошкільна освіта

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Код ЄДРПОУ 45307985	
Програма № <u>3613/24</u>	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
 (підпис)	 (підпис, ініціали)
«___» _____	20 <u>24</u> р.

Київ-2024

Розробник:

Матюшинець Яна Володимирівна, доктор філософії, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Матюшинець Яна Володимирівна, доктор філософії, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 2 січня 2024 № 6

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

« » _____ 2024 р.

Заступник директора з

навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90
Курс	3
Семестр	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Самостійна робота	12
Підготовка і складання семестрового контролю	30
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування професійної педагогічної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти шляхом оволодіння знаннями й уміннями роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку, діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей раннього і дошкільного віку, організації роботи з дітьми, які мають порушення мовлення, в умовах закладів дошкільної освіти загального типу.

Завдання курсу:

- ознайомлення з методологічними і теоретичними основами дефектології та логопедії;
- ознайомлення майбутніх вихователів масової системи освіти з підходами держави і суспільства до організації освіти дітей, які мають суттєві недоліки психофізичного розвитку, основами теорії та історії дефектології та логопедії, понятійно-категоріальним апаратом цих наук;
- оволодіння загальними уявленнями про особливості пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та всієї особистості в цілому різних категорій дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів з питань дефектології та логопедії, пов'язаних з розумінням особливостей проблемної дитини раннього і дошкільного віку та можливих шляхів надання їй допомоги;
- формування уявлення про значущість своєчасного виявлення порушень розвитку в дітей, шляхи та способи попередження, діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей раннього і дошкільного віку;
- вивчення проблем і умов освітньої та соціальної інтеграції дітей з психофізичними порушеннями;
- формування професійного інтересу в педагога масової системи дошкільної освіти до проблеми виховання і навчання дітей з відхиленнями в розвитку, розкриття перед ним освітніх можливостей різних предметних галузей дефектології та потенційних можливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Завдання навчальної дисципліни передбачають формування наступних компетентностей:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-6	Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих.	Модуль 1: 1-2 Модуль 2: 1-6 Модуль 3: 1-3

Фахові компетентності		
ФК-4	Здатність до розвитку у дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками та дорослими.	Модуль 1: 1-2 Модуль 2: 1-6 Модуль 3: 1-3
ФК-15	Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими потребами відповідно до їх можливостей (інклюзивна освіта).	Модуль 1: 1-2 Модуль 2: 1-6 Модуль 3: 1-3
Предметні компетентності		
	проводити диференційну діагностику;	Модуль 1: 1-2 Модуль 2: 1-6 Модуль 3: 1-3
	створювати найкращі умови для соціальної адаптації і соціальної реабілітації;	Модуль 1: 1-2 Модуль 2: 1-6 Модуль 3: 1-3
	вміти розробляти ефективні способи попередження і подолання аномалій розвитку у дітей;	Модуль 1: 1-2 Модуль 2: 1-6 Модуль 3: 1-3
	вміти диференціювати ступінь ушкодження ЦНС за мірою вираженості, локалізацією і часом виникнення, знати причини і ступені олігофренії;	Модуль 1: 1-2 Модуль 2: 1-6 Модуль 3: 1-3
	визначати стан сенсорного розвитку дитини: особливості фонематичного слуху, зорового сприймання тощо;	Модуль 1: 1-2 Модуль 2: 1-6 Модуль 3: 1-3

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- Розуміти, описувати і аналізувати явища розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять і категорій; розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку в нормі, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими потребами (ПРН-2)
- Планувати освітню роботу з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності (ПРН-6)
- Володіти технологіями дошкільної інклюзивної освіти; організувати групове й індивідуальне навчання і виховання дітей з особливими потребами (ПРН-14)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт				
	Усього	Аудиторна:			
		Лекції	Семін	Практ.	Сам. Роб.
Змістовий модуль I. Науково-методологічні основи дефектології					
Тема 1. Дефектологія як наука, її науково-теоретичні основи	7	2	2		1
Тема 2. Етіологія порушень психофізичного розвитку	8	2	2		2
Модульний контроль	2				
Разом	17	4	4	0	3
Змістовий модуль II Клініко-психологічна характеристика дітей з обмеженими можливостями здоров'я					
Тема 1. Діти з порушенням сенсорних функцій	8	2		2	1
Тема 2. Діти з розумовою відсталістю	6	2			1
Тема 3. Діти із затримкою психічного розвитку	8	2		2	1
Тема 4. Діти із захворюваннями нервової системи та психіки	8	2	2		1
Тема 5. Діти з порушенням опорно-рухового апарату	8	2		2	1
Тема 6. Діти з порушенням поведінки і діяльності. Комплексні порушення розвитку	8	2		2	1
Модульний контроль	2				
Разом	48	12	2	8	6
Змістовий модуль 3. Передумови організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку					
Тема 1. Предмет, мета і завдання логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії	7	2	2		1
Тема 2. Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини	8	2	2		1
Тема 3. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Етіологія порушень мовлення. Класифікація мовленнєвих порушень	8	2	2		1
Модульний контроль	2				
Разом	25	6	6	0	3
Підготовка і складання підсумкового контролю	30				
Усього годин	90	22	12	8	12

* з урахуванням модульного контролю

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Науково-методологічні основи дефектології

Тема 1. Дефектологія як наука, її науково-теоретичні основи

Дефектологія як галузь педагогічної науки: визначення, предмет, завдання, принципи та пріоритети розвитку дефектології. Зв'язок дефектології з іншими галузями знань. З історії становлення й розвитку дефектологічної науки.

Основні поняття теми: дефектологія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка, логопедія, аномалія, депривація, корекція, адаптація, дезадаптація, соціалізація, девіація, абілітація, реабілітація.

Семінарське заняття 1. Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання

Тема 2. Етіологія порушень психофізичного розвитку

Структура й особливості процесу аномального розвитку. Поняття онтогенезу та дизонтогенезу. Первинний і вторинний дефекти. Причини виникнення відхилень розвитку дітей: вроджені і набуті. Види порушень психофізичного розвитку: порушення інтелекту та психічного розвитку, зору і слуху, мовлення й опорно-рухового апарату, комплексні порушення розвитку.

Основні поняття теми: етіологія, онтогенез, дизонтогенез, дефект, первинний дефект, вторинний дефект, вроджений дефект, набутий дефект, фізичний недолік, психічний недолік.

Семінарське заняття 2. Загальна характеристика понять «норма» і «відхилення» в розвиткові дитини. Загальні й специфічні закономірності розвитку дитини

Змістовий модуль II Клініко-психологічна характеристика дітей з обмеженими можливостями здоров'я

Тема 1. Діти з порушенням сенсорних функцій

Діти з порушенням слуху: особливості та причини порушень слуху дітей. Психолого-педагогічна класифікація осіб з вадами слуху: глухі, слабочуючі (туговухі) та пізньооглухлі. Загальна характеристика порушення зорового аналізатору. Сліпі та слабозорі діти. Причини й наслідки порушень зору в дітей та способи їх компенсації. Організація навчання і виховання осіб з вадами зору.

Основні поняття теми: слуховий аналізатор, порушення слуху, глухота, приглухуватість, діти глухі, діти слабочуючі, діти пізньооглухлі, сурдопедагогіка; зоровий аналізатор, порушення зору, сліпота, діти сліпі (незрячі), діти слабозорі, сліпонароджені діти, осліплі діти, набуті порушення, вроджені вади, прогресуючі та стаціонарні порушення, тифлопедагогіка, компенсація.

Практичне заняття 1. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями слуху та дітей з порушеннями зору.

Тема 2. Діти з розумовою відсталістю

Причини виникнення порушень інтелектуального розвитку. Характеристика розумово відсталої дитини: порушення мислення і мовлення, процесів відчуття і сприйняття, розлад уваги і пам'яті. Олігофренія і деменція як форми порушення інтелекту дітей. Ступені розумової відсталості: легка, помірна, важка і глибока. З історії розвитку олігофренопедагогіки. Хвороба Дауна як форма розумової відсталості дітей: причини виникнення, діагностика, симптоми, лікування, перспективи. Особливості корекційної роботи з дітьми олігофренами.

Основні поняття теми: розумова відсталість, олігофренія, олігофренопедагогіка, деменція, ступені розумової відсталості, хвороба Дауна.

Тема 3. Діти із затримкою психічного розвитку

Затримка психічного розвитку: поняття, причини виникнення. Характеристика дітей з уповільненим темпом розвитку: порушення мислення і мовлення, процесів відчуття і сприйняття, розлад уваги і пам'яті. Особливості розвитку психічних функцій у дітей із ЗПР. Класифікація затримки інтелектуального розвитку: психічний інфантилізм, ЗПР соматогенного, психогенного та церебральноорганічного походження. Ранній дитячий аутизм як форма спотвореного психічного розвитку дітей: симптоми та класифікація аутизму.

Основні поняття теми: психічний розвиток, затримка психічного розвитку, інфантилізм, психічний та психофізичний інфантилізм, гармонічний інфантилізм, дисгармонічний інфантилізм, органічний інфантилізм, аутизм (ранній дитячий аутизм), синдром Каннера, синдром Аспергера.

Практичне заняття 2. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.

Тема 4. Діти із захворюваннями нервової системи та психіки

Функціональні порушення нервової системи. Причини та типи неврозів. Невротичні системні прояви. Депресивні розлади. Психічні захворювання в ранньому дитячому віці: шизофренія та епілепсія (симптоми та лікування).

Основні поняття теми: поліомієліт, нейроінфекції, тропізм, енцефаліт, мікроенцефаліти, менінгіт, лейкоенцефаліти, епілепсія, астеничний стан, церебральна астенія, соматогенна астенія, невротичні реакції, психопатія: органічна, конституційна, шизоїдна.

Семінарське заняття 3. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей із захворюваннями нервової системи.

Тема 5. Діти з порушенням опорно-рухового апарату

Види патологій опорно-рухового апарату: захворювання нервової системи, вроджена патологія рухового апарату, набуті захворювання й ушкодження опорно-рухового апарату. Характеристика дітей з церебральною недостатністю. Форми ДЦП: спастична диплегія, подвійна геміплегія, геміпаретична (дитяча церебральна геміплегія), гіперкінетична й атонічно-

астатична форми. Особливості розвитку психічних функцій у дітей з ДЦП: мислення і мовлення, процесів відчуття і сприйняття, уваги і пам'яті. Діагностика та корекція порушень у дітей з руховими розладами.

Основні поняття теми: опорно-руховий апарат, параліч (плегія), дитячий церебральний параліч (ДЦП), спастична диплегія, подвійна геміплегія; геміпаретична, гіперкінетична, атонічно-астатична форми, парез, динамічний тремор, акінез, атаксія.

Практичне заняття 3. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

Тема 6. Діти з порушенням поведінки і діяльності. Комплексні порушення розвитку

Соціальна дезорієнтація. Негативне самопред'явлення. Сімейна ізоляція. Хронічна неуспішність. Відхід від діяльності. Вербалізм. Сутність комплексного дефекту. Групи дітей зі складними порушеннями в розвитку. Система корекційно-педагогічної допомоги дітям з комплексними дефектами розвитку. Роль сім'ї в корекції розвитку дітей зі складними порушеннями психофізичного розвитку.

Основні поняття теми: вербалізм, складні порушення, сліпоглухота, глухонімота, сліпоглухонімота.

Практичне заняття 4. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості з порушенням поведінки і діяльності

Змістовий модуль III Теоретичні основи логопедії

Тема 1. Предмет, мета і завдання логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії

Предмет, мета і завдання логопедії. Зв'язок логопедії з іншими науками. Теорія А.Р.Лурія про функціональні блоки в діяльності мозку. Теоретичні основи логопедії. Принципи і методи логопедії. Значення логопедії. Актуальні проблеми сучасної логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії.

Основні поняття теми: логопедія, мова, мовлення, мовленнєва діяльність, норма, недорозвиток і порушення мовлення, загальний недорозвиток мовлення, симптом порушення мовлення, механізм порушення мовлення, патогенез порушень мовлення, структура мовленнєвого дефекту, логопедичний вплив, корекція порушень мовлення, компенсація.

Семінарське заняття 4. Основний категоріальний апарат логопедії.

Тема 2. Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини

Поняття про мову, мовлення, мовленнєву діяльність. Аналіз взаємовідношень і зв'язків понять мова і мовлення, мовленнєва діяльність. Методологічні характеристики мови і мовлення. Етапи, закономірності та особливості формування і розвитку мовлення та мовленнєвої діяльності дітей раннього і дошкільного віку. Проблема співвідношення біологічних і соціальних факторів мовленнєвого розвитку. Співвідношення розвитку імпресивного та експресивного усного мовлення. Розвиток мовлення в період раннього дитинства. Домовленнєвий етап (перший рік життя). Формування

передумов засвоєння мовлення в ранньому віці. Період гуління. Виникнення і становлення лепетного мовлення. Етап первинного освоєння мовлення (другий рік життя). Автономне мовлення. Ситуативне мовлення. Формування фонематичного слуху і артикуляції. Розвиток номінативної і предикативної функції мовлення. Етап засвоєння граматики (третій рік життя). Евристичний принцип у засвоєнні мови дитиною. Розвиток мовлення в дошкільному віці. Практичне оволодіння мовою та осмисленість мовлення. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дитини. Формування лексичної сторони мовлення. Рівні лексичного розвитку дитини. Формування граматичної будови мовлення дитини. Етапи формування речення. Особливості засвоєння морфологічної системи мови. Диференціація форм і функцій мовлення. Ситуативне мовлення. Контекстне мовлення. Пояснювальне мовлення. Проблема егоцентричного мовлення дитини і виникнення внутрішнього мовлення.

Основні поняття теми: мова, мовлення, мовленнєва діяльність, етапи формування і розвитку мовлення, рання діагностика і рання корекція мовленнєвого розвитку.

Семінарське заняття 5. Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини.

Тема 3. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Етіологія порушень мовлення. Класифікація мовленнєвих порушень

Етіологія порушень мовлення. Органічні, функціональні, психоневрологічні, соціально-психологічні причини порушень мовлення. Критичні періоди в розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку. Сучасні класифікації мовленнєвих порушень. Клініко-педагогічна класифікація порушень мовлення. Психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення. Будова мовленнєвого апарату: центральний і периферійний мовленнєвий апарат. Функціональна організація мовленнєвої діяльності. Поняття про мову, мовлення, мовленнєву діяльність. Аналіз взаємовідношень і зв'язків понять мова, мовленнєва діяльність, мовлення з точки зору аспекту, який цікавить дефектологів (аналіз порушень мовленнєвої діяльності і знаходження оптимальних шляхів її формування). Методологічні характеристики мови і мовлення.

Основні поняття теми: порушення мовлення, порушення усного мовлення, порушення писемного мовлення, дислалія, дисфонія, афонія, дизартрія, ринолалія, брадилалія, тахилалія, заїкання, алалія, афазія, батаризм, загальне недорозвинення мовлення, фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення, дислексія, алексія, дисграфія, аграфія, центральний і периферійний мовленнєвий апарат.

Семінарське заняття 6. Причини порушень мовлення. Види мовленнєвих порушень дітей дошкільного віку. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення

6. Контроль навчальних досягнень

6.1.Критерії оцінювання виконання практичних та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується—недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.2.Критерії оцінювання виконання самостійних робіт

Критерії оцінювання за 5 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
5	Відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4	В цілому добрий рівень виконання, містить незначну кількість несуттєвих помилок
3	Посередній рівень знань, виконання містить значну кількість недоліків
2	Мінімально допустимий рівень виконання

6.3.Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Критерії оцінювання за 25 бальною шкалою.

6.4. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	6	6	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	1	1	3	3
Відвідування практичних занять	1	0	0	4	4	0	0
Робота на семінарському занятті	10	2	20	1	10	3	30
Робота на практичному занятті	10	0	0	4	40	0	0
Виконання завдання для самостійної роботи	5	2	10	6	30	3	15
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	59	-	116	-	76
Максимальна кількість балів		251					
Розрахунок коефіцієнта		4,18					

6.5. Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль I. Науково-методологічні основи дефектології Тема 1. Дефектологія як наука, її науково-теоретичні основи

Дати визначення основних понять теми:

дефектологія, корекційна педагогіка, спеціальна психологія, олігофренопедагогіка, олігофренопсихологія, сурдопедагогіка, сурдопсихологія, тифлопедагогіка, тифлопсихологія, логопедагогіка, логопсихологія; дизонтогенез, фенотип, складна структура дефекту. онтогенез, органічні та функціональні порушення, ферментопатія,

галактозимія.

Тема 2. Етіологія порушень психофізичного розвитку

Проаналізувати захворювання нервової системи, поняття „етіологія”, „патогенез”, „симптом”, „синдром”

Змістовий модуль II Клініко-психологічна характеристика дітей з обмеженими можливостями здоров'я

Тема 1. Діти з порушенням сенсорних функцій

Написати основні напрямки формування дрібної моторики в дітей з порушенням зору

Тема 2. Діти з розумовою відсталістю

Підготувати повідомлення з теми: "Що ви знаєте про дітей індиго?"
Висловити свою точку зору з цього питання.

Тема 3. Діти із затримкою психічного розвитку

Дібрати методи для роботи з дітьми з ЗПР.

Тема 4. Діти із захворюваннями нервової системи та психіки

Написати 1–2 приклади пізнавальних завдань, які найбільш корисні для корекції інтелектуального розвитку розумово відсталих дітей

Тема 5. Діти з порушенням опорно-рухового апарату

Виділити основні напрями корекційної роботи з формування рухових функцій у дітей.

Тема 6. Діти з порушенням поведінки і діяльності. Комплексні порушення розвитку

Написати твір-роздум з теми: "Якби я був дефектологом, то з якою категорією дітей з відхиленням у розвитку хотів би мати професійну справу чому?"

Змістовий модуль III Теоретичні основи логопедії

Тема 1. Предмет, мета і завдання логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії

Тема 2. Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини

Виділити основні етапи послідовної корекційно-педагогічної (логопедичної) роботи з подолання у дітей недоліків звуковимови.

Тема 3. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Етіологія порушень мовлення. Класифікація мовленнєвих порушень

Розробити підготовчі вправи:

- з вимови звуків "с", "р", "к", "ш";
- з постановки правильного звука (з вибором студента: "т", "р", "б", "к", "с", "ж", "ч", або іншого звука);
- з автоматизації звука (звук за вибором студента);
- диференціації і введення звука в самостійне мовлення дитини (звук за вибором студента).

6.6. Форма семестрового контролю

Формою підсумкового контролю навчальної дисципліни є екзамен у формі тестування.

Загальна максимальна кількість балів (40 балів) визначається сумою балів, отриманих за тестування.

Тривалість проведення: 2 години.

6.7. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

6.8. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Предмет, завдання, принципи та пріоритети розвитку дефектології. Зв'язок дефектології з іншими галузями знань. З історії становлення й розвитку дефектологічної науки.

2. Структура й особливості процесу аномального розвитку. Поняття онтогенезу та дизонтогенезу.

3. Види порушень психофізичного розвитку: порушення інтелекту та психічного розвитку, зору і слуху, мовлення й опорно-рухового апарату, комплексні порушення розвитку.

4. Діти з порушенням слуху: особливості та причини порушень слуху дітей. Психолого-педагогічна класифікація осіб з вадами слуху: глухі, слабочуючі (туговухі) та пізньооглухлі.

5. Загальна характеристика порушення зорового аналізатору. Сліпі та слабозорі діти. Причини й наслідки порушень зору в дітей та способи їх компенсації.

6. Організація навчання і виховання осіб з вадами зору.

7. Причини виникнення порушень інтелектуального розвитку.

8. Характеристика розумово відсталості дитини: порушення мислення і мовлення, процесів відчуття і сприйняття, розлад уваги і пам'яті. Ступені розумової відсталості: легка, помірна, важка і глибока.

9. Олігофренія і деменція як форми порушення інтелекту дітей. Особливості корекційної роботи з дітьми олігофренами.

10. Хвороба Дауна як форма розумової відсталості дітей: причини виникнення, діагностика, симптоми, лікування, перспективи.

11. Затримка психічного розвитку: поняття, причини виникнення. Характеристика дітей з уповільненим темпом розвитку: порушення мислення і мовлення, процесів відчуття і сприйняття, розлад уваги і пам'яті.

12. Особливості розвитку психічних функцій у дітей із ЗПР. Класифікація затримки інтелектуального розвитку: психічний інфантилізм, ЗПР соматогенного, психогенного та церебральноорганічного походження.

13. Ранній дитячий аутизм як форма спотвореного психічного розвитку дітей: симптоми та класифікація аутизму.

14. Функціональні порушення нервової системи. Причини та типи неврозів. Невротичні системні прояви. Депресивні розлади.

15. Психічні захворювання в ранньому дитячому віці: шизофренія та епілепсія (симптоми та лікування).

16. Види патологій опорно-рухового апарату: захворювання нервової системи, вроджена патологія рухового апарату, набуті захворювання й ушкодження опорно-рухового апарату.

17. Форми ДЦП: спастична диплегія, подвійна геміплегія, геміпаретична (дитяча церебральна геміплегія), гіперкінетична й атонічно-астатична форми.

18. Особливості розвитку психічних функцій у дітей з ДЦП: мислення і мовлення, процесів відчуття і сприйняття, уваги і пам'яті. Діагностика та корекція порушень у дітей з руховими розладами.

19. Групи дітей зі складними порушеннями в розвитку. Система корекційно-педагогічної допомоги дітям з комплексними дефектами розвитку. Роль сім'ї в корекції розвитку дітей зі складними порушеннями психофізичного розвитку.

20. Предмет, мета і завдання логопедії. Принципи і методи логопедії. Значення логопедії. Актуальні проблеми сучасної логопедії.

21. Поняття про мову, мовлення, мовленнєву діяльність. Аналіз взаємовідношень і зв'язків понять мова і мовлення, мовленнєва діяльність.

22. Методологічні характеристики мови і мовлення. Етапи, закономірності та особливості формування і розвитку мовлення та мовленнєвої діяльності дітей раннього і дошкільного віку. Проблема співвідношення біологічних і соціальних факторів мовленнєвого розвитку. Співвідношення розвитку імпресивного та експресивного усного мовлення.

23. Розвиток мовлення в період раннього дитинства. Домовленнєвий етап (перший рік життя). Формування передумов засвоєння мовлення в ранньому віці.

24. Розвиток мовлення в дошкільному віці. Практичне оволодіння мовою та осмисленість мовлення. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дитини. Формування лексичної сторони мовлення. Рівні лексичного розвитку дитини.

25. Етіологія порушень мовлення. Органічні, функціональні, психоневрологічні, соціально-психологічні причини порушень мовлення. Критичні періоди в розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку.

26. Сучасні класифікації мовленнєвих порушень. Клініко-педагогічна класифікація порушень мовлення. Психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення.

27. Будова мовленнєвого апарату: центральний і периферійний мовленнєвий апарат.

28. Функціональна організація мовленнєвої діяльності. Поняття про мову, мовлення, мовленнєву діяльність. Методологічні характеристики мови і мовлення.

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основи логопедії та дефектології»

Разом: 90 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 12 год., практичні заняття – 8 год., самостійна робота – 42 год., модульний контроль – 6 год.

Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I		ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II						ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III		
Назва модуля	Науково-методологічні основи дефектології		Клініко-психологічна характеристика дітей з обмеженими можливостями здоров'я						Теоретичні основи логопедії		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Дефектологія як наука, її науково-теоретичні основи	Етіологія порушень психофізичного розвитку	Діти з порушенням сенсорних функцій	Діти з розумовою відсталістю	Діти із затримкою психічного розвитку	Діти із захворюваннями нервової системи та психіки	Діти з порушенням опорно-рухового апарату	Діти з порушенням поведінки і діяльності. Комплексні порушення розвитку	Предмет, мета і завдання логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії	Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини	Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Етіологія порушень мовлення. Класифікація мовленнєвих порушень
Теми семінарських занять	Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання	Загальна характеристика понять «норма» і «відхилення» в розвитку дитини. Загальні й специфічні закономірності розвитку дитини				Особливості розвитку, навчання та виховання дітей із захворюваннями нервової системи.			Основний категоріальний апарат логопедії.	Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини.	Причини порушень мовлення. Види мовленнєвих порушень дітей дошкільного віку. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення
Теми практичних занять			Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями слуху та дітей з порушеннями зору.		Особливості розвитку, навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.		Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату	Особливості розвитку, навчання та виховання особистості з порушенням поведінки і діяльності			
Самостійна робота	П 6.2	П 6.2	П 6.2	П 6.2	П 6.2	П 6.2	П 6.2	П 6.2	П 6.2	П 6.2	П 6.2
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1		Модульна контрольна робота 2						Модульна контрольна робота 3		
Підс. контр.	Екзамен										

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.
2. Логопедія: підручник [Текст] / за ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 856 с.
3. Лопатинська Н.А. Сучасні нейротехнології у логокорекційній діяльності дітей дошкільного віку із різними типами мовленнєвого дизонтогенезу. Колективна монографія. Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі: монографія / за заг. ред. О.В.Боряк, Т.М. Дегтяренко. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. 257 с. С. 162–183
4. Мартинчук О.В. Спеціальна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін.; за ред. О.В. Мартинчук. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. 364 с.
5. Шеремет М.К. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. Київ: Видавництво "Книга-плюс", 2019. 496 с.

Додаткова література:

1. Дефектологія та спеціальна психологія: навчально-методичний посібник / укладач. Т. О. Гетьман. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – с.
2. Король А. В. Логопедичний супровід сімей засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Актуальні питання корекційної освіти. 2019. Вип. 13.
3. Логофест – 2020: матеріали логопедичного фестивалю (29 січня 2020 року, м. Суми). – Суми: ФОП Цьома С. П., 2020. – 92 .
4. Хлистова Г.О. Інтегроване заняття з елементами LEGO-конструювання для дітей із ЗПР. Логопед. 2019. № 2 (98). С. 39-41.